

C 525/3

FILMKULTURA
FILMELMÉLETI ÉS FILMŰVÉSZETI SZEMLE 20.SZÁM
1963. SZEPT.-OKT.

TARTALOM

	Oldal
Harcos, haladó filmművészetért	3
F Ó R U M	
E.ROHMER - L.MARCORELLIS - F.HOVEYDA: Az igazság nyomában .	9
Nemes Károly: Visszapillantás a CIGÁNYOKra	41
A L K O T Ó K É S A L K O T Á S O K	
Dr. Heszke Béla: Louis JOUVET	49
O.FALLACI: Beszélgetés Alfred HITCHCOCKkal	63
L Á T H A T Á R	
P.H.SCHRÖDER: Bűn és szekszualitás a német filmben	77
F I L M O G R Á F I A	
Makk Károly és filmjei	97

MNF
KÖNYVTÁRA
Lsz. 2132

MNFA Kvt. 2009 JUN 24
Leitar

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
a Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum igazgatója
Szerkesztő: Homoródy József
Nyomdába adva: 1963.IX. - Megjelent: 1963.XII.
Formátum: B/5 - Terjedelem: 15.75 /A/5/ iv - Példányszám: 530
Készült a KÖZDOK Rotaüzemében K-3131/S számon - Felelős: Rubányi Vilmos

Oriana FALLACI:

BESZÉLGETÉS ALFRED HITCHCOCK-AL

O.F.: Láttam a legutóbbi filmjét, signor HITCHCOCK. Igen, azt, amelyikben a madarak megeszik az embereket... Hát!... Igen... a holttest, aminek a madarak a szemét is megették... A menekülő gyerekek jelenete, amikor a vad hollók egész csapata üldözi őket... Ha meggondolom, hogy Ön oly jóságos, ártatlan külsejű, még csak gondolni sem tud semmire, ami osuf... ez a látszat. Mondja csak, signor HITCHCOCK: de hát miért csinál mindig olyan filmeket, amelyek borzalmakról és bűntényekről, sötét és iszonyatos dolgokról szólnak? Miért akarja mindig, hogy nézői elborzadjanak és féljenek?

A.H.: Mindenekelőtt azért, mert ha másfajta filmeket csinálnék, senki nem hinne nekem. Ezt Ingrid BERGMANNnak is megmagyaráztam, aki ugyanezt kérdezte tőlem. "Drágám, én megrendezhetem a Hamupipőkéét is. Értem a mesterségemet, méghozzá igen jól. De ha megosinálom a Hamupipőkéét, jönnek a nézők és keresni kezdik, hol a hulla?" Másrészt meg: filantróp természet vagyok: azt adom az embereknek, amit keresnek; az emberek imádják, ha elborzasztják, megijeszítik őket. Nem figyelte meg, hogy a félelem és a borzalom úgy hat az emberi nemre, mint a simogatás? Nézzen meg egy három hónapos osecsemőt. A mamája fölébe hajol és így szól hozzá: "Bui! Megecszlek!" A gyerek ordít félelmében, aztán boldogan mosolyog, a mamája pedig vele kacag. Vagy nézzen meg egy hat éves, hintázó gyereket. Magasra, egyre magasabbra hajtja a hintát. Miért? Mert akkor fél és az jobban mulattatja. Vagy nézzen meg egy motorozó serdülőkorut. Miért motorozik? Mert minden kanyar, minden lejtő irtózatoss félelemmel tölti el és ezzel szórakozik. Nézzen meg egy autón robogó felnőttet, aki minden percben az életét kockáztatja. Miért robog autón? Mert az életét kockáztatni, ez roppant kellemes borzongást kelt benne és szórakoztatja. Az emberek fizetnének, sőt, fizetnek is, hogy a félelemmel szórakozzanak, nézze csak meg, hogy mennek az én filmjeim. Végül...

O.F.: És végül, mert annak ellenére, hogy olyan Mikulás apó külseje van, maga is szórakozik, miközben ezeket a filmeket csinálja.

A.H.: Nem is tagadom. Elismerem. Semmi sem lelkesít annyira, mint egy bűntény elgondolása. Mikor a forgatókönyvet írom és a bűntényhez érek, mindig arra gondolok: nem lenne szép, ha így halna meg? és ilyenkor boldog vagyok. Aztán, még boldogabban, az jut eszembe: az emberek ennél a jelenetnél ordítani fognak. Lehet, hogy ennek az az oka, hogy három évig a jezsuitáknál tanultam. Halálos félelmet keltettek bennem, mindennel, és most azzal állok bosszút, hogy másokban keltek félelmet. Aztán meg, az is oka lehet, hogy angol vagyok. Az angolokban nagyon sok a bűntények iránti fantázia és tisztelet. Az angoloknál találjuk a föld legmulatságosabb bűntényeit. Emlékszem arra a tündéri perre a tüneményes Christie ügyében, aki temetkezési vállalkozó volt és meggyilkolt nyolc nőt. Amikor a nyolcadik áldozatról tárgyaltak, a bíró és a vádlott között a következő párbeszéd zajlott le: "Tehát Ön a nőt a konyhába lökte, Christie ur." "Igen, méltóságos uram." "Három lépcső vezet lefelé a konyhába." "Igen, méltóságos uram." "Szegényke lezuhant." "Igen, méltóságos uram." "És Ön megölte." "Igen, méltóságos uram." "És erőszakot is alkalmazott vele szemben?" "Azt hiszem, igen." "A halál beállta előtt, után, vagy közben?" "Közben, méltóságos uram." Oh, Anglia csodálatos ebből a szempontból! Kár, hogy nem tudják elrejtteni a holttesteket. Amerikában ez sokkal könnyebb. Én mindig a szemétdödröt javaslom, annak tartalmát el szokták égetni. Vagy megenni; ez is nagyon kedves megoldás.

O.F.: Signor HITCHCOCK, tisztában van Ön azzal, hogy tanításai és filmjei szolgálatot tesznek a bűnözőknek? Tudja, hogy évekkel ezelőtt Ankarában egy újságíró meggyilkolt egy diplomatát, a fényképezőgéphez rejtett revolverrel; pontosan úgy, ahogy az Ön KIKÜLDÖTT MUNKATÁRS című filmjében történik?

A.H.: Persze, hogy tudom. És nagyon hízogónek találtam. Oh, nem is tudom, mit nem adnék, ha megtudhatnám mindig, valahányszor valahol utánozzák módszereimet. A baj csak az, hogy naponta történik egy-egy tökéletesen kivitelezett bűntény; olyan, amit nem tudnak meg. Miután nem leplezik le a bűntényt, én nem tudom, hogy utánoztak-e? De három évvel ezelőtt Los Angeles-ben egy ember, aki három feleségét megölte, elmondta, hogy a harmadik meggyilkolását a PSYCHO c. film megtekintése után tervezte ki. Az újságírók felhívtak telefonon: "Most boldog?" "Nem", feleltem, mert a vádlott nem mondta meg, hogy melyik film után ölte meg a második feleségét. És az is lehet, hogy az első egy pohár tej elfogyasztása után gyilkolta meg." A pohár tejtől a revolverig! Hányszor megtörtént!

O.F.: Ön bizonyára úgy bánik a revolverrel, mint egy bajnok, signor HITCHCOCK, és a háboru alatt félelmetes katona lehetett.

A.H.: Én még sosem vettem a kezembe revolvert, sem semmiféle egyéb fegyvert. Azt sem tudom, mi az a ravasz és sosem voltam katona. Amikor az első világháború kitört, hála istennek, még tulságosan fiatal voltam. Amikor kitört a második világháború, hála istennek, tul öreg voltam. Vadászaton sosem jártam. Ami azokat illeti, akik vadászni járnak... Ugye, maga nem szokott vadászni?!

O.F.: Őszintén szólva... szoktam.

A.H.: Maga gyilkos, felelőtlen, szívtalan asszony! Uram isten! Én elviselem szemrebbenés nélkül egy szétdarabolt hulla látványát, de nem tudnák látni egy döglött madarat. Tulságosan fájdalmas. Még azt sem tudom nézni, ha kifárasztják, szenvedni hagyják a madarakat. Amikor a filmem készült, ezeröttszáz idomított varju szerepelt benne, végig ott volt az Állatvédelmi Egyesület egyik képviselője, és ha ő azt mondta: "Most elég, HITCHCOCK ur, mert a madarak fáradtak", én azonnal abbahagytem a felvételt. A legnagyobb mértékben tisztetem a madarakat és most a filmtől függetlenül, igen helyesnek tartom, hogy ők bosszút állnak az emberekre. Az emberek évezredek óta üldözik a madarakat, ölik, tepsibe rakják, nyársra huzzák, megtündelik, irótollnak, kalapdiszítő tollnak használják, kitömött mivoltukban borzalmas szobadiszeket készítenek belőlük... Ez a gazság példás büntetést érdemel.

O.F.: Értem. Vagyis más szóval, az Ön filmjének mélységes pszichológiai és erkölcsi jelentősége van. Ne tedd mással, amit nem akarsz, hogy veled tegyenek, stb., stb.

A.H.: Szó sincs róla. Ha van valami ezen a világon, amire sosem lennék képes, az az, hogy keménygallért öltsek és prédikátorrá alakuljak át. Ha az emberek megkérdezik tőlem, mi a véleményem az olyan filmekről, amelyek filozófiai és morális tanulságokat hordoznak, én mindig ezt felelem: nem gondoljátok, hogy filozófiai oktatást nyújtani a filozófusok dolga, morális oktatást adni pedig a papoké? Az emberek nem azért mennek moziba, hogy erkölcsi prédikációkban részesüljenek; ha így volna, akkor nem jegyet váltanának, hanem bedobnák a perselybe könyradományaitkat és mielőtt a nézőtéren helyet foglalnának, keresztet vetnének. Az emberek azért járnak moziba, hogy szórakozzanak. És sokat is fizetnek ezért a szórakozásért. Tudja, a moralitás sokkal olcsóbb dolog, mint a szórakozás.

O.F.: Pedig én tudom, hogy Ön nagyon sokra tartja a morált, legalábbis egy bizonyos fajta morált. Sosem vált el, életében sosem volt semmiféle botrányos ügye, és tudom, hogy egy napon, amikor feleségével

betévedt a Folies Bergère-be, azonnal el is távozott,mondván: "Ez a bűn tanyája."

A.H.: Nem, nem. A történet nem így van,sokkal mulatságosabb. Harmincegy éves voltam, öt éve házasember, s egy filmet irtam egy világkörüli ultra induló fiatal párról, akik betévednek a Folies Bergère-be is, ahol a szünetben két lány hastáncot is lejt. Miután még sosem láttam hastáncot, és el sem tudtam képzelni, milyen is lehet az, szóltam a feleségemnek: menjünk Párizsba. Elmentünk. A Folies Bergère-be is. Jött a szünet, s akkor megkérdeztem attól a férfiutól, akiről úgy gondoltam, hogy az igazgató, mert szmokingban volt, hogy láthatnánk-e a hastáncot? A férfi azt mondta, menjünk vele, s egy taxiba tuszolt. A taxi sötét utakon robogott velünk, de a feleségem meg én gyanutlanok voltunk és nem értettük az egészet. Aztán a taxi megállt egy olyan ház előtt és... Nos... Hát... én és a feleségem, még sosem voltunk efféle helyen, érti, így rémülten néztük, érti, hogy azok a lányok bizonyos dolgokat csinálnak, ami éppenséggel nem volt hastánc, érti? Végül felkiáltottam: "De hisz ez egy bűntanya!" Harmincegy éves voltam. És sosem volt más nővel dolgom a feleségemen kívül.

O.F.: Értem. Természetesen ma egészen más szemmel itélné meg ezt a dolgot.

A.H.: Oh, nemi! Hatvannégy éves vagyok és megesküdhetem rá, hogy sosem ismertem nőt a feleségemen kívül. Sem a házasságom előtt, sem azóta. Szűz voltam, amikor megnősültem és a nemi kérdés mindig igen kevéssé érdekelt. Nem értem meg azokat, akik annyi időt vesztegetnek a nemi dolgokkal; a nemiség gyerekes ügy, esetleg film-ügy, végső soron nagy marhaság. És miután mindig igyekeztem elkerülni a zavaró marhaságokat... Emlékszem, egyszer filmet kellett készítenem, NŐTŐL NŐIG volt a címe, egy alakról szólt, akinek szeretője van Párizsban, de valahol lezuhan, megüti a fejét, elveszti az emlékezőtehetségét és összeáll egy másik nővel, aki fiut szül neki. Nos: huszonhárom éves voltam, sosem volt dolgom nővel és halvány sejtelmem sem volt, hogy történik az, hogy egy nőnek gyereke lesz. Mégkevésbé volt sejtelmem,mit csinál egy férfi, ha Párizsban van a szeretőjével,vagy mit csinál a másik nővel, aki fiut szül neki. És így...

O.F.: Most már tudja, signor HITCHCOCK?

A.H.: Most már tudom. Köztünk maradjon; nagyapa vagyok. Van egy harmincöt éves lányom és három unokám. De ha arra gondolok, hogy amikor a lányom született, én harminc éves voltam és csak akkor értettem meg, hogy a gyerekeket nem a gólya hozza... Maga nem hiszi el, senki nem

hitte el soha, azt mondják, azért csinálom, hogy kitaláljak magamnak egy egyéniséget, de huszonnégy éves koromig soha egyetlen csepp alkoholt nem kóstoltam, huszonöt éves koromig nem volt cigaretta a számban. Félnék voltam és visszahuzódó, még visszahuzódóbb, mint ma, ha pikáns vicceket meséltek előttem, elpirultam, mint egy cseresznye, így aztán a barátaim mindig olyankor beszéltek ilyesmiről, amikor nem voltam ott és ha arra jöttem, azt mondták: "Csend legyen, HITCHCOCK jön." Ami a feleségemet illeti, azért vettem el, mert ő kérte. Már évek óta együtt utaztunk és együtt dolgoztunk, de egyetlen ujjal meg nem érintettem.

O.F.: Dehát hogy lehet ez? Nem szereti a nőket, signor HITCHCOCK?

A.H.: Dehogynem szeretem; sokkal jobban, mint a férfiakat. A nőkkel nem vagyok olyan félnék, mint a férfiakkal. Egy férfinak például sosem mondanám el ezeket a dolgokat. De a nőket én beszélgető, étkező partnernek szeretem, nem szexuális célokból. Ha tőlem azt kérdezik: HITCHCOCK ur, az Ön filmjeiben a női főszereplő miért szőke mindig? Talán gyengéi a szőke nők?" én azt felelem, nem tudom, bizonyára véletlen, vagy az az oka, hogy nők, s én gyerekkorom óta úgy hiszem, hogy a nők eleve szőkék, a feleségem is szőke. Nekem nem gyöngém semmiféle hajszin, sem a szőke, sem a vörös, sem a barna, még az ugynevezett sexy-nők iránt sem érzek semmit... Tudja különben, hogy melyik nőtipus a legszexuálisabb, vagyis melyik kötődik legjobban a nemiséghez? Az északi. Ugy látszik, a hidegben felmelegszenek. Nézze az angol nőket: mind mennyi középiskolai tanárnő, de jaj annak a szegény férfinak, aki egy taxiban magára marad egyikükkel. A legkevesebb, ami érheti, hogy levetkőztetik, mire kiszáll.

O.F.: Bocsásson meg, de Ön honnan tudja ezeket a dolgokat, signor HITCHCOCK?

A.H.: Micsoda kérdés? Hallgatom az embereket, amikor beszélgetnek, érdeklődöm. Természetesen mindez másodkézből nyert értesülés. A vegyészek is tudják, hogy ha egy port egy bizonyos másik porral vegyítenek, minden a levegőbe repül. De nem onnan tudják, hogy ők már felrobbantak.

O.F.: Ez nagyon igaz. A felesége bizonyára hálás Önnek, signor HITCHCOCK.

A.H.: Remélem. Attól eltekintve is, hogy harminchét év alatt egyetlen egyszer sem csaltam meg, még gondolatban sem, én egyébként is mintaszerű férj vagyok. Gondolja meg, hogy mennyire kevés az ilyen. Csak egy háztartási alkalmazottunk van, bejáró, a feleségem főz. Amikor

azonban a konyhában tevékenykedik, én mindig segítek neki és evés után elmosogatok. Elmosok minden edényt, eltörölgetek, és el is rakom.

O.F.: Pompás. Ha elválik, én magához megyek.

A.H.: Köszönöm, mindig jól esik, ha valaki vágyik az emberre. De ha hozzám jön, ne legyenek illúziói: nekem egy omlett többet ér, mint bármiféle csinos orroccka, és a feleségentől mindenképp azt várom, hogy a konyhában legyen ügyes. Maga jól főz? Mert a feleségem kitűnően, és én halálosan inyenc ember vagyok. Három dolog van a világon, ami tökéletesen boldoggá tesz: enni, inni és aludni. Ugy alszom, mint egy újszülött, iszom, mint a szivacs, látja, milyen vörös az arcom? és eszem, mint a disznó. Még akkor is, ha ettől egyre inkább egy hizott sertéshez hasonlítok. Néhány nappal ezelőtt New Yorkban sétálva megláttam a tükrképemet egy kirakatüvegben és mielőtt magamra ismertem volna, rémülten felordítottam: "Ki az a sétáló sertés ott?" Nem akartam elhinni, mikor a feleségem így válaszolt: "Te vagy az, drágám."

O.F.: Gondolom, nem fordult elő túl gyakran, hogy rémülten kiáltott. Elvégre megszokta, hogy rémületet keltsen másokban, nyilván nem is ismeri a félelmet.

A.H.: Ellenkezőleg, a leggyávabb és legfélénkebb ember vagyok, akivel valaha csak találkozhat; minden este kulccsal csukom magamra a szobám ajtaját, mintha az ajtó másik oldalán egy őrült volna, aki bármelyik pillanatban megfojthat. Mindentől félek: betörőktől, rendőroktól, a tömegtől, a sötétségtől, a vasárnaptól... A vasárnaptól való félelmem még gyermekkoromban kezdődött, mikor a szüleim hat órákor ágyba dugtak, hogy elmelessenek egy vendéglőbe. Nyolckor felébredtem és a szüleim nem voltak otthon, csak a kislámpa világított halvány fényel, csönd, üres lakás, brrr! Nem véletlen, hogy amikor megházasodtam, azt mondtam a feleségemnek: vasárnap este mindig nagy vacsorát akarok, sok fényel, sok emberrel és nagy zajjal. A rendőroktól való félelmem viszont tizenegy éves koromból származik. Egy autóbuszra szálltam és a végállomásig mentem, de nem volt annyi pénzem, hogy vissza is tudjak utazni. Gyalog mentem vissza és kilenc óra körül értem haza. A Soho-negyedben laktunk, Londonban, apám tyukárusító volt. Ő nyitott ajtót, és nem szólt egy szót sem. Egyetlen szemrehányást, semmit. Csak átadott egy cédulát és akkor megszólalt: vidd ezt el Wattson-nak. Wattson rendőr volt, családunk barátja. Amint egy pillantást vetett a cédulára, becsukott egy célába engem és ordított: "Igy járnak a rossz fiúk, akik este kilenc után mennek haza!" Brrr! Ötvenhárom év telt el azóta, de valahányszor meglátlak egy rendőrt, reszketni kezdek. Aztán meg félek a durván veszekedő emberektől is. Én sosem veszekedtem senkivel és azt sem tudom, hogy kell

verekedni. Aztán a tojásoktól is félek. Sőt, nem csak félek, undorodom is. Olyan fehér, semmi lyuk rajta, aztán feltörik, belül sárga, kerek, megintcsak sehol semmi lyuk... Brr! Látott már undorítóbb dolgot, mint a tojás sárgája, amikor beleszurnak és kifolyik belőle a sárga lé? A vér vidám, vörös. De a tojás sárga, undorító. Sosem kóstoltam meg. Aztán a filmjeimtől is félek. Sosem nézem meg a filmjeimet. Nem is értem, hogy nézhetik meg az emberek az én filmjeimet.

O.F.: Ez meglehetősen kevésbé logikus, signor HITCHCOCK. Egyébként, a filmjei is eléggé illogikusak. Logikai szempontból egyik sem áll valami erős lábakon.

A.H.: Igaz. Dehát mi a logika? Nincs ostobább dolog, mint a logika. A logika a gondolkodás eredménye, a gondolkodás a tapasztalatok eredménye, és honnan tudhatjuk, hogy tapasztalataink helyesek-e? A kutyám nem ért a zenéhez. Bach halálosan untatja. Ez azt jelenti, hogy a kutyámnak nincs logikája? Csak azt jelenti, hogy a tapasztalatai és élményei mások, mint Bach-éi. Én semmi jelentőséget nem tulajdonítok a logikának. Egyetlen filmemnek sincs logikai alapja. Adjatok nekem egy bombát; és Descartes felkötheti magát. A feszültség teremtésére nincs alkalmasabb dolog, mint egy jó bomba. Feszültséget mondtam, nem meglepetést.

O.F.: Magyarázza meg nekem, és olvasóinknak, signor HITCHCOCK, mit ért maga feszültségen?

A.H.: Nos, tegyük fel, hogy ez az interjú egy film egyik jelene-
te. Mi itt ülünk, beszélgetünk, és nem tudjuk, hogy az Ön magnetofonjában egy bomba van elrejtve. A közönség sem tudja, ám egyszerosak a bomba felrobban, mi apró darabokra szakadva a levegőbe repülünk. A közönség meglepődik, elborzad. De meddig tart a meglepetés és a borzadás? Öt másodpercig, egy pillanattal sem tovább. A feszültség viszont akkor keletkezik, ha mi itt ülünk és nem tudjuk, hogy az Ön magnetofonjában egy bomba van elrejtve. De a közönség tudja és tudja azt is, hogy tíz perc múlva fel fog robbanni. Természetesen a közönség izgatott, azt mondja a mit beszélget ott az a kettő, nem tudják, hogy a magnetofonban egy bomba van elrejtve? Feszültség. De egy perccel azelőtt, hogy a tíz perces idő letelne, én a magnetofon fölé hajlok és azt mondom: "Nézd csak! Itt egy bomba van!" Fogom a magnetofont és eldobom. Vége a feszültségnek. A titok abban rejlik, hogy sosem szabad a bombát felrobbantani. Én egyetlen egyszer megtettem, felrobbantottam a bombát egy gyerek kezében, aki egy autóbuszra szállt föl, három perccel a megállapított idő után, súlyos hiba volt. Nem követem el soha többé. Az embereknek szen-

vedni, izzadni kell, de a végén szükséges, hogy megkönnyebbülten felsőhajthathassanak.

O.F.: Ön szereti a feszültséget, signor HITCHCOCK?

A.H.: Egy cseppet sem. Gyűlölöm. Annyira gyűlölöm, hogy a konyhában sem tudok megmaradni, amikor a feleségem felfujtat csinál. Megdagad? Nem dagad? Már vettem egy üvegfalú lábast is, hogy láthassam, ha dagadni kezd, de az sem használt. Nem tudok ott állni tizennyolc percig, amíg kiderül, hogy dagad-e, vagy sem.

O.F.: A bombáról jut eszembe, signor HITCHCOCK. NOTORIOUS c. filmjében Ön beszélt az atombombáról, amelynek, ha nem tévedek, Hiroshimában kell felrobbannia.

A.H.: Hát ez csodálatos dolog, el kell Magának mondanom. Annál is inkább, mert MAC GUFFIN is benne van. Elég szalag van a magnetofonjában?

O.F.: Igen, elég szalagom van. A MAC... Micsoda?

A.H.: A MAC GUFFIN. Mindenekelőtt tudnia kell, hogy amikor filmet készítetek, számomra nem érdekes a story; az az érdekes, hogyan beszéltem el a story-t. Például egy kém-filmben nem az az érdekes, hogy mit keres a kém, hanem az, hogy hogyan keresi. Mégis, meg kell mondanom, mi az, amit keres; ha számomra ez nem is fontos, annál fontosabb a közönségnek. Mindenekelőtt pedig fontos a film főszereplője szempontjából. Miért keveredik annyi bonyodalomba a főszereplő, min fáradozik annyira? Miért fizeti a kormány is, mi az oka az egész kavarodásnak? Egy bombát keres, egy titkot? Ez a bomba, ez a titok számomra a MAC GUFFIN. Egy szó, ami egy skót meséből származik. Elmeséljem? Van elég szalagja?

O.F.: Igen, igen, elég szalag van.

A.H.: Jó. Két ember utazik a vonaton, az egyik azt kérdezi a másiktól: "Mi az a csomag ott a hálóban?" "Az? Az a Mac Guffin," feleli a másik. "Mi az a Mac Guffin?" kérdezi az előbbi. "A Mac Guffin egy gép, arra alkalmas, hogy Skóciában oroszlanokat ejtsen csapdába." "De hiszen Skóciában nincsenek oroszlanok", mondja az első. "Akkor az nem a Mac Guffin" feleli a másik. Világos? Logikus?

O.F.: Rendkívül világos és logikus.

A.H.: Jó. Nos, hát 1944-ben, a NOTORIOUS c. filmben Ingrid BERGMAN szerepel. Délamerikába megy, ahol néhány német náci valamin dolgozik. Ingrid BERGMAN azért megy oda, mert kém és az amerikai kormány részére ki kell puhatolja, min dolgoznak a német náciok. Ingrid BERGMAN oldalán ott van Cary GRANT is, akinek ugyanezt kell megtudnia, a FBI részére. Természetesen Ingrid BERGMAN és Cary GRANT egymásba szeretnek és amikor Ingrid BERGMAN-nak le kell feküdnie egy náci-val, hogy megtudja a titkot, Cary GRANT szörnyen szenved. Jó. A titok, amit meg kell tudni, a MAC GUFFIN, azt egyáltalán nem tudtam, mi is legyen, végül elhatároztam, hogy az atombomba lesz az. Ingrid BERGMAN azért megy Délamerikába, hogy leleplezze, hogy a náciok ott dolgoznak az atombombán. Természetesen én nem tudtam, mi az az atombomba. De tudtam, hogy létezik az uránium, hogy 1929-ben már részeire bontották az atomot és olvastam H.G. WELLS egy könyvét, "A hatalmas atom" volt a címe. Tehát elképzeltem, hogy előbb, vagy utóbb valaki gyártani fogja az atombombát. Világos?

O.F.: Rendkívül világos és logikus.

A.H.: Jó. A filmet SELZNICK-vel csináltam, és SELZNICK megkérdezte tőlem: "Mit keres Ingrid BERGMAN Délamerikában?" "Az urániumot", feleltem. "Mi az az uránium?" kérdezte. "Az a dolog, amiből az atombombát készítik" válaszoltam. "Mi az az atombomba?" kérdezi. "Egy bomba", felelem. "Nem szeretem", mondja ő. "De a film nem az atombombáról szól", mondom én. "Ingrid BERGMAN-ról szól, aki beleszeret Cary GRANT-ba és miután Ingrid-nek le kell feküdnie egy náci-val, hogy megtudja, van-e a náci-
cikknek atombombájuk, Cary GRANT ettől nagyon szenved. Az atombombának semmi jelentősége, az csak a MAC GUFFIN." "Akkor se tetszik neked", mondja. Azzal átad engem, Ingrid BERGMAN-t, Cary GRANT-ot, a még nem egészen kész forgatókönyvet a RKO-nak: nyolcszáz ezer dollárért és a jövedelem ötven százalékáért. De a forgatókönyvet be kell fejezmem, s mert nem tudom, mi az az uránium és mekkora egy atombomba, fogom a kalapom és elutazom a Californian Institute-ba, ahol a legkiválóbb tudós, doktor MILLIKAN dolgozik, a Manhattan-terv vezetője. Természetesen én nem tudtam, hogy ő a Manhattan terv vezetője, azt sem tudtam, hogy létezik egy Manhattan-terv, csak azt tudtam, hogy New-Mexico-ban van egy titkos hely, ahová belépnek, de senki nem lép ki, ezt egy újságíró mesélte. Bemegyek, jónapot doktor, hogy van? kezét nyújtok a doktornak, aki egy sarokban EINSTEIN szobrát tartja, és megkérdezem tőle: "Mondja doktor, mekkora lehet egy atombomba?" Hogy ott mi történt erre! Felugrott, azt ordította, hogy akarom-e, hogy letartóztassanak, akarom-e, hogy velem együtt őt is letartóztassák, aztán egy óra hosszat magyarázta, hogy nem lehet atombombát gyártani, hogy atombombát sosem fognak gyártani, következképpen én se csináljam a MAC GUFFIN-t az atombombával. Én azt mondtam: jó, de a forgatókönyvben benne maradt az az üveg az urániummal,

drámai részlet, nem akartam lemondani az urániumról, így mégis az atom-bombával csináltam meg a MAC GUFFINT, s két év múlva Hiroshimában fel is robbant az atombomba. És a film nyolc millió dollár bevételt hozott.

O.F.: Mélységes csodálatom, signor HITCHCOCK. De a filmjeinek lényege azért nem a feszültségen és nem MAC GUFFINokon alapul. Van bennük humor is, ha szabad így mondani. Gyilkos, sötét humor.

A.H.: Ebben semmi érdemem nincs. Az angoloknál általában természetesen jelenség, hogy még a gyászt is humorral vegyítik. Ismeri azt a viccet, amikor két angol nő a Vidám Parkban nézi, hogy egy férfi élő egerek fejét leharapdálja és megeszi? Nos, elborzadva az egyik azt kérdezi: "Sosem eszik kenyeret hozzá?" Vagy azt a másikat, a híres színészről, akit a bomba ölt meg? A híres színész temetése van és minden kollégája elmegy. Miközben a koporsót a gödörbe leeresztik, egy fiatal színész oda hajol egy nagyon öreg színészhez, akit Charlienak hívnak, és azt kérdezi: "Charlie, hány éves vagy?" "Nyolcvankilenc", feleli Charlie. "Akkor felesleges hazamenned", mondja a fiatal színész. És természetesen, hogy ha rajtam állna és egy filmemben szerepelne egy ilyen jelenet, nem is küldeném haza a temetőből a színészeket.

O.F.: Tudom, Ön nem nagyon szereti a színészeket. Sokszor dicsekedett már vele, hogy nincsenek barátai a színészek és filmesek között. "A színészek ökrök", ez a mondás is Öntől származik.

A.H.: És ha nem ökrök, akkor gyerekek. Ezt is sokszor mondtam. Mindenki tudja, hogy vannak jó gyerekek és rossz gyerekek, sőt, buta gyerekek is. A színészek legnagyobb része azonban buta gyerek. Mindig veszekednek, szörnyen nagyképűek, minél távolabb lehetek tőlük, annál boldogabb vagyok. Sokkal kevesebb nehézséget okozott nekem ezeröttszáz varju fölött a rendezői teendők gyakorlása, mint egyetlen színész fölött. Mindig mondtam, hogy Walt DISNEYnek van igaza. Az ő színészei papírból vannak és ha nincs velük megelégedve, egyszerűen összetépi őket. Ha a színészekkel érintkeznek, hogyan élhetnék nyugodtan hollywoodi házamban, amely régi kunyhó és még uszómedencéje sincs? Gondoljon Kim NOVAKra. Nem mintha nem volna művész, értsük meg egymást. Elég jól alakít, és az ÖRVÉNY második részében, amelyben barna a haja és kevésbé hasonlít önmagára, még azt is elértem, hogy színészi teljesítményt nyújtott. De az egyetlen ok, amiért Kim NOVAKkal forgattam a filmet és nem Vera MILESszel, az, hogy Vera állapotos volt.

O.F.: Nem valami hízog bók Kim NOVAKnak.

A.H.: Vera MILESnek sem. Dehát mit csináljak?!? Felajánlok neki egy nagy szerepet, szép, izgalmas szőke nőt kell eljátszania, igazi színésznek való feladat, egy halom dollárt áldoztunk rá, erre ő fogja magát és teherbe esik. Gyűlölöm az állapotos nőket. Mert aztán gyerekük születik.

O.F.: És Grace KELLY? Bocsnát, őfensége Grace hercegnő? Róla mi a véleménye?

A.H.: Grace rendesebb. Igen érzékeny, fegyelmezett, nagyon szexuális. Az ember azt hinné, hideg. Pedig dehogya! Vulkan, amit hó borít. Sajnáltam, hogy nem vele csinálhattam a MARNIET, legalább annyira, amennyire ő sajnálta. Nagyon szerette volna, tudja? Nem is én kerestem meg őt, ő keresett meg engem: "Hitch, nincs egy szereped számomra?" "De van, Grace. Egy tolvajné." "Ah! Pompás!" Sajnos rossz időpontban jelentettük be nyilvánosan a szándékunkat, amikor RAINIER uralkodó herceg összekapott DE GAULLEl és akkor elkezdtek mondogatni, hogy ő el akarja hagyni a férjét, miközben az bajban van DE GAULLE miatt. Ki gondolta volna? Na, nem baj. Majd egy másik szőket szerepeltetek.

O.F.: Furcsa, signor HITCHCOCK, hogy annyira megveti a színészeket. Ahogy az ember azt figyeli, hogy Ön milyen rendszeresen jelenik meg saját filmjeiben, azt lehetni hinni, hogy van Önben egy elfojtott keserűség, amiért nem lett színész.

A.H.: Az csak szokás, akkor vettem fel, amikor nem volt elég pénzem, hogy statisztákat fizessek, vagy esetleg egy színész gázsija már nem futotta ki a költségvetésemből. Később babonás szokásommá vált, még a LIFEBOATban is fellépek, ez a film elejétől végéig egy csónakban játszódik, a tenger közepén. Kicsit nehéz volt indokolni, miért jelenek meg a csónakban; így oldottam meg: az egyik színész, William BENDIX talál egy régi ujságot a csónakban. Kinyitja és a közepén ott van egy fogycikra-reklám, aféle sertés-küllemű alak képével. A sertés-küllemű alak én vagyok. Természetesen már azért is fellépek, mert tudom, hogy a közönség keres; de mindig a film elején, nehogy az emberek arra figyeljenek, hogy engem keresnek, és ezzel elterelődjék figyelmük a lényegről, és feltűnésem csak futólagos, mert szégyelem magam a felvevőgép előtt. Semmi nem kelt bennem ekkora szégyenérzetet. A világ minden kinoséért sem lettem volna színész. Bünyügyi jogász, az lett volna olyan mesterség, amit szívesen csináltam volna. Annyi drámai eseményt láthattam volna és...

O.F.: Dehát Ön képes a világot olykor drámaian is felfogni, signor HITCHCOCK? Előfordult már Önnel, hogy drámai szituációba jutott?

A.H.: Nem, soha. Csak filmen. Én sosem találhatom magam drámai szituációban. Maga van most drámai szituációban.

O.F.: Miért, signor HITCHCOCK?

A.H.: Mert cikket kell írnia rólam. És semmit sem tud arról, hogy ki vagyok.

O.F.: De igen, tudom, signor HITCHCOCK. Kedves humorával, szép kerek arcával, kellemes pocakjával, maga a leggonoszabb és legkegyetlenebb ember, akivel valaha is találkoztam. /EUROPEO, 1963. május./